

Tisková zpráva

Porozumění pojmům „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do“ – Potraviny 2022

- ⊗ Většina (73 %) české veřejnosti používá správně označení „Spotřebujte do...“ oproti tomu význam minimální trvanlivosti je méně jasný a téměř polovina (47 %) občanů mu přisuzuje stejný význam jako údaj „Spotřebujte do“.
- ⊗ Pojmu „Minimální trvanlivost“ správně rozumí 46 % dotázaných. Od roku 2017 obeznamenost české veřejností s tímto pojmem roste.
- ⊗ Při nakupování se podle pojmu „Spotřebujte do“ rozhoduje 78 % občanů, podle pojmu „Minimální trvanlivost“ pak 73 %.
- ⊗ Potraviny po uplynutí doby „Minimální trvanlivost“ alespoň občas spotřebovává 64 % dotázaných a po datu použitelnosti („Spotřebujte do“) pak 56 %. V obou případech jde o nárůst v porovnání s rokem 2020.

Zpracovala:

Radka Hanzlová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Do speciálního výzkumu Potraviny 2022 realizovaného CVVM SOÚ AV ČR byl zařazen blok otázek zaměřující se na obeznamenost české veřejnosti s pojmy „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do“. Význam těchto pojmů je často zaměňován i přesto, že jsou poměrně důležitým faktorem při nakupování potravin a jejich spotřebě. Dle výzkumu v zemích EU se ukázalo, že až 10 % z celkového objemu vyplývaných potravin, tedy 8,8 milionu tun, je způsobeno tím, že spotřebitelé těmto pojmům nerozumí.¹

Státní zemědělská a potravinářská inspekce udává, že datum minimální trvanlivosti se používá pro označení potravin, které se rychle nekazí a jsou trvanlivé (např. těstoviny, konzervy, sušenky, atp.). Obecně se uvádí, že potraviny lze bezpečně konzumovat i po uplynutí tohoto data za předpokladu, že jsou skladovány v požadovaných podmínkách a není poškozen jejich obal. Nejsou tedy po uplynutí tohoto data zpravidla závadné, ale nelze již ručit za jejich chuťové a výživové kvality.²

Oproti tomu označení „Spotřebujte do“ je také někdy označováno jako datum použitelnosti. Potraviny s tímto označením zpravidla podléhají rychlé zkáze a musí se zkonsumovat v brzké době. Mezi takové potraviny patří např. mléčné výrobky, ryby, chlazené maso, výrobky studené kuchyně, atp. Potraviny, kterým projde toto datum, již nejsou považovány za bezpečné a mohou být zdravotně závadné.³

Existuje i skupina potravin, které nemusí být označeny ani datem minimální trvanlivosti ani datem použitelnosti. Mezi takové potraviny je řazeno čerstvé ovoce a zelenina, houby, lihoviny a další alkoholické nápoje s obsahem alkoholu nejméně 10 % objemových, víno, žvýkačky, ocet, atp.⁴

Pokud se podíváme na to, jak tyto pojmy rozlišuje česká veřejnost (viz graf 1), vidíme, že v případě označení „Spotřebujte do“ si naprostá většina (73 %) dotázaných správně spojuje jeho význam se zdravotní nezávadností

¹ EU. 2018. *Market study on date marking and other information provided on food labels and food waste prevention*. ISBN: 978-92-79-73421-2. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_lib_srp_date-marking.pdf

² <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

³ <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

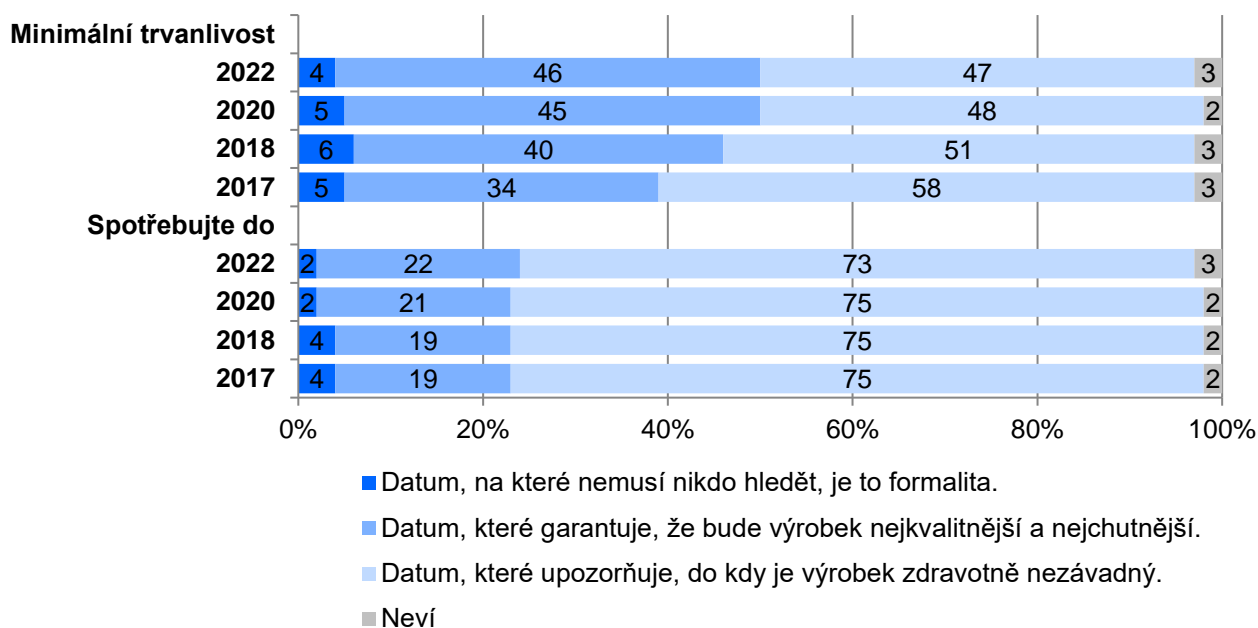
⁴ <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

výrobku. Pro více než pětinu (22 %) je pak vyjádřením lhůty, ve které bude výrobek nejkvalitnější a nejchutnější. Pouze 2 % respondentů jej považují za formalitu bez hlubšího významu pro spotřebitele a zbývajících 3 % respondentů nedokázala odpovědět a zvolila možnost „nevím“.

Datum minimální trvanlivosti vnímá necelá polovina (47 %) české veřejnosti jako ukazatel zdravotní nezávadnosti potravin, jinými slovy mu přisuzuje stejný význam jako údaji „Spotřebujte do“. Srovnatelný, více než dvoupětinový (46 %), podíl lidí jej pak správně označuje jako datum, které garantuje, že výrobek bude nejkvalitnější a nejchutnější. Pouze malá část (4 %) respondentů jej vnímá jako nepodstatnou informaci, která má pouze formální význam. Zbývajících 3 % dotázaných nemají na tuto otázku odpověď a volí variantu „nevím“.

Správná znalost pojmu „Minimální trvanlivost“ se zvyšuje s rostoucím vzděláním dotázaných, je rovněž vyšší u mužů, lidí ve věku 30 až 39 let a těch, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou. V případě pojmu „Spotřebujte do“ nebyly z hlediska pohlaví, věku, vzdělání či životní úrovně zaznamenány žádné výrazné rozdíly.

Graf 1: Jaký je význam označení „minimální trvanlivost“ a „spotřebujte do“ (v %)?⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

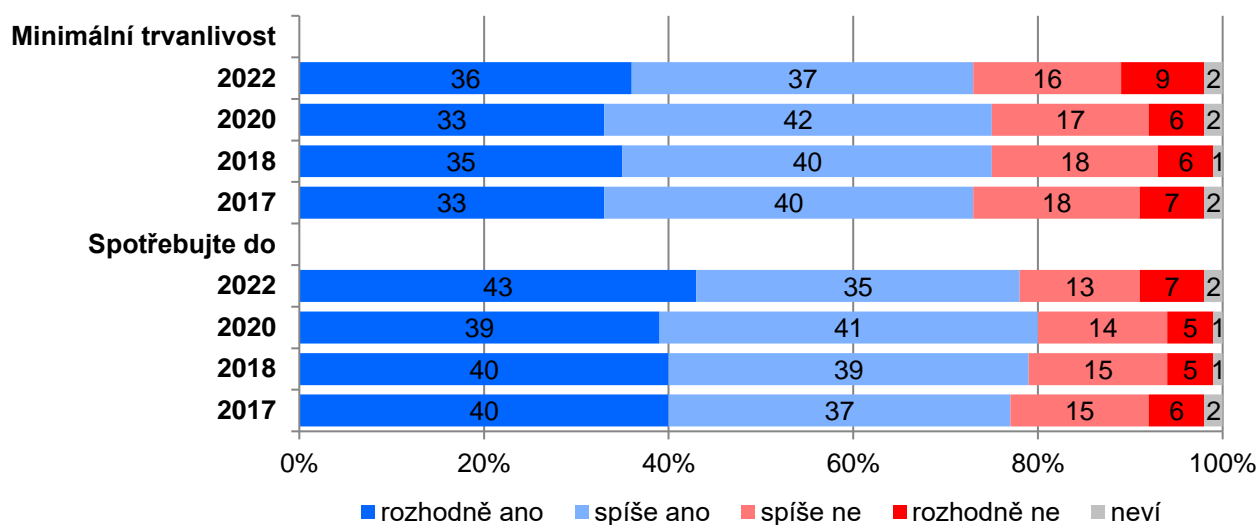
V porovnání s předchozím výzkumem z roku 2020 nedošlo v odpovědích respondentů k žádným statisticky významným posunům. Pokud se podíváme na výsledky v delší časové perspektivě, tedy od roku 2017, můžeme sledovat, že v případě pojmu „Spotřebujte do“ zůstává rozložení názorů české veřejnosti konstantní, zatímco v případě údaje „Minimální trvanlivost“ došlo k nárůstu (celkem o 12 procentních bodů) podílu těch, podle kterých „Minimální trvanlivost“ označuje datum, které garantuje, že bude výrobek nejkvalitnější a nejchutnější na úkor názoru, že se jedná o datum, které upozorňuje, do kdy je výrobek zdravotně nezávadný (celkem pokles o 11 procentních bodů). Jedná se o pozitivní posun značící lepší obeznámenost české veřejnosti s tímto údajem.

Následně nás zajímalo, do jaké míry je pro respondenty rozhodující datum „Minimální trvanlivosti“ a „Spotřebujte do“ při nákupu potravin (viz graf 2). Ukazuje se, že oba údaje jsou pro většinu lidí při nákupu potravin přibližně stejně rozhodující, přičemž na „Minimální trvanlivost“ hledí necelé tři čtvrtiny (73 %) dotázaných (z toho pro 36 % hraje při nakupování roli „rozhodně“ a pro 37 % „spíše“) a na údaj „Spotřebujte do“ se zaměřují bezmála čtyři pětiny (78 %) respondentů (přičemž pro 43 % hraje při rozhodování roli „rozhodně“ a pro 35 % „spíše“). Naopak pětina (20 %) české veřejnosti údaj „Spotřebujte do“ za rozhodující pro nákup potravin nepovažuje, konkrétně 13 % se podle něj spíše nerozhoduje a 7 % se podle něj rozhodně nerozhoduje. Označení „minimální trvanlivost“ výrobku hodnotí dotázaní o

⁵ Znění otázky: „Co podle Vás znamená označení na potravinách „Minimální trvanlivost“/„Spotřebujte do“?“ Datum, na které nemusí nikdo hledět, je to formalita. Datum, které garantuje, že bude výrobek nejkvalitnější a nejchutnější. Datum, které upozorňuje, do kdy je výrobek zdravotně nezávadný.

něco více jako nedůležité, když takto k němu přistupuje čtvrtina (25 %) české veřejnosti (z toho 16 % spíše a 9 % rozhodně). Odpovědi respondentů na tyto otázky zůstávají v průběhu času téměř neměnné.

Graf 2: Rozhodování při nákupu potravin dle data „Minimální trvanlivost“ a „Spotřebujte do“ (v %)⁶

Pozn.: Zahnutí pouze ti, kteří alespoň někdy nakupují.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

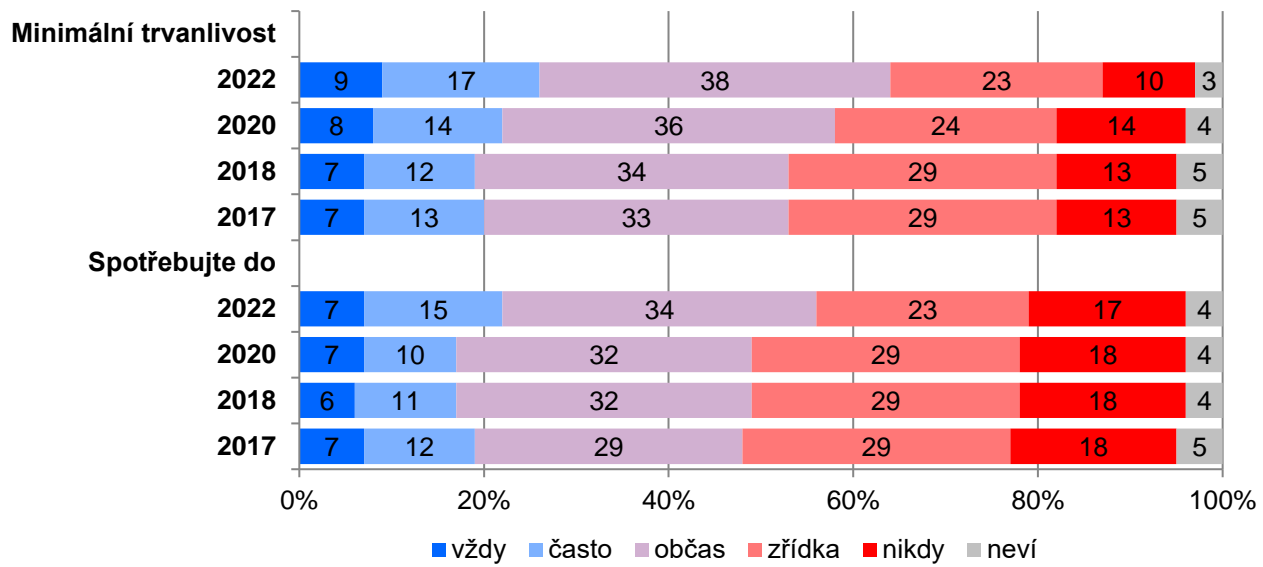
Není překvapující, že těmto údajům na potravinách přikládají větší význam lidé, kteří si je spojují s deklarací kvality, chuti či zdravotní nezávadností. Naopak pro dotázané, kteří je považují za formalitu, nejsou rozhodující při nakupování potravin. Významně více pak tato označení sledují ženy než muži, což může vycházet i z toho, že ženy jsou zároveň i častěji osobou, která zajišťuje pravidelné nákupy pro domácnost.

Téměř dvě třetiny (64 %) dotázaných spotřebovávají ve své domácnosti potraviny s prošlým datem minimální trvanlivosti, přičemž 9 % spotřebovává tyto potraviny „vždy“, přibližně šestina (17 %) „často“ a necelé dvě pětiny (38 %) „občas“. Potraviny s prošlým datem použitelnosti („Spotřebujte do“) spotřebovává nadpoloviční většina (56 %) respondentů (7 % „vždy“, 15 % „často“ a 34 % „občas“). Naopak „zřídka“ konzumuje potraviny po uplynutí data „Minimální trvanlivosti“ i „Spotřebujte do“ shodně téměř čtvrtina (23 %) dotázaných. Necelá pětina (17 %) pak potraviny pro uplynutí lhůty „Spotřebujte do“ nekonzumuje „nikdy“, desetina (10 %) respondentů „nikdy“ nespotebovává potraviny po uplynutí data minimální trvanlivosti (viz graf 3).

Graf 3 také umožňuje porovnání aktuálních výsledků s výsledky minulých šetření z let 2017, 2018 a 2020. Jak můžeme vidět, v případě pojmu „Spotřebujte do“ byly výsledky mezi roky 2017, 2018 a 2020 neměnné a srovnatelné, nicméně v aktuálním výzkumu došlo k výraznému nárůstu (o 7 procentních bodů) podílu těch, kteří alespoň občas potraviny po uplynutí lhůty „Spotřebujte do“ konzumují a naopak poklesu podílu těch, kteří je spotřebovávají zřídka či nikdy (rovněž o 7 procentních bodů). V případě pojmu „Minimální trvanlivost“ byl nárůst podílu těch, kteří potraviny po uplynutí tohoto data alespoň občas spotřebovávají, zaznamenán již mezi roky 2018 a 2020, přičemž v aktuálním výzkumu tento nárůst pokračoval, když podíl těchto lidí vzrostl o dalších 6 procentních bodů (celkem od roku 2017 jde o nárůst 11 procentních bodů). Tento nárůst je doprovázen poklesem podílu těch, kteří potraviny po uplynutí doby jejich „Minimální trvanlivosti“ spotřebovávají zřídka či nikdy (od roku 2017 tento podíl celkem poklesl o 9 procentních bodů).

⁶ Znění otázky: „Rozhodujete se při nakupování potravin pro Vaši domácnost podle jejich data... a) minimální trvanlivost, b) spotřebujte do.“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Graf 3: Spotřeba potravin s prošlým datem „Minimální trvanlivosti“ a „Spotřebujte do“ (v %)⁷

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, Potraviny.

⁷ Znění otázky: „Spotřebováváte běžně potraviny, u kterých Vám doma projde datum označené jako: a) minimální trvanlivost, b) spotřebujte do.“ Varianty odpovědí: nikdy, zřídka, občas, často, vždy.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Potraviny 2022
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Strategie AV21 „Potraviny pro budoucnost“
Termín terénního šetření:	14. 7. – 4. 9. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	821
Počet tazatelů:	73
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PL_28, PL_29, PL_30, PL_31
Kód zprávy:	OR221004
Zveřejněno dne:	4. října 2022
Zpracovala:	Radka Hanzlová

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOU AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Potraviny pro budoucnost“.
<http://www.potravinav21.cz/>